

Kisgazdák — nagy vita

Az elnök tiltakozik

Mint a Független Kisgazdapárt Országos elnöke, szükségesnek tartom kijelenteni, hogy az Alkotmánybíróság értelmezése után indított helyi kezdeményezések ellentétesek a pártvezetés és a képviselőcsoport állásfoglalásával. A vitás kérdéseket, elveink fenntartása mellett, koalíción belül kívánjuk törvényesen megoldani, szélsőséges indulatoktól mentesen. A Hajdú-Bihar megyei kezdeményezés és Cseh Sándor alelnök nyilatkozata ezzel ellentétes, önkényes és fegyveres, melyektől a párt nevében elhatárolom magamat — nyilatkozta Nagy Ferenc József. (OS)

Kádár Béla Tokióban

Kádár Béla, a nemzetközi gazdasági kapcsolatok minisztere vasárnap Tokióba érkezett. Ötnapos-nem hivatalos látogatásán találkozik a japán gazdasági és pénzügyi élet vezetőivel, a külügyminisztérium illetékeseivel. Nem kizárt, hogy a miniszter a hétfőn kezdődő megbeszéléseken konkrét formában tárgyalja japán tárgyalópartnerei elé a magyar támogatási kérelmet az Öböl válság miatt.

Kis János Szegeden

SZDSZ—Fidesz-gyűlés lesz ma, hétfőn este a JATE-bölcsészkar auditorium maximumában (Egyetem utca 2.). Az önkormányzatokról beszélnek a vendégek, Kis János, az SZDSZ elnöke és Tamás Gáspár Miklós országgyűlési képviselő, majd válaszolnak a résztvevők kérdéseire.

Rádiótelex

KELETNÉMET KÉMEK. Helmut Kohl német kancellár egyik tanácsadója arra kérte Mihail Gorbacsov szovjet elnököt: állítsa le a Moszkva számára kémkedő keletnémet hírszerzők toborzását. Lutz Stavenhagen, a bonni vezetésnek a hírszerzés koordinálásával foglalkozó illetékese a Bild am Sonntag című lapnak vasárnap megjelent számában nyilatkozott. Elmondotta: bizonyítékai vannak arra, hogy Moszkva az NDK-beli változások idején, majd azt követően is keletnémet ügynököket próbált beszervezni, hogy Németország területéről a szovjet vezetésnek információkat szolgáltatassanak. Stavenhagen felajánlotta a volt keletnémet hírszerzőknek: ha feladják magukat, akkor együttműködésre számíthatnak a hatóságok részéről.

(Reuter)

LITVÁNIAI LENGYELEK. Nemzeti autonóm terület létrehozásáról döntöttek szombaton megtartott kongresszuson Litvánia lengyel nemzetiségű törvényhozói és tanácsai képviselői. A döntés értelmében a lengyel autonóm területet a litván főváros, Vilnius térségében hozzák létre, és a Litván Köztársaság részét fogja képezni. A Szovjetunióból való kiválást szorgalmazó litván kormány, amely a leghatározottabban ellenzte a lengyelek autonómiára vonatkozó törekvéseit, egyelőre nem foglalt állást a szombati döntés kapcsán. (MTI)

KUVAIT: BEZÁRJÁK A NAGYKÖVETSÉGEKET. Irak a hét végén megnyitotta a határt Kuvait és Szaúd-Arábia között. A távozás lehetőségével több száz kuvaiti állampolgár élt. Hamarosan bezárják az Európai Közösséghez tartozó államok többségének Kuvaitban működő nagykövetségét — közölte vasárnap a holland rádióknak adott nyilatkozatában Hans van den Broek holland külügyminiszter. Egy héttel korábban a belga külügyminiszter isolta az említett követségek gyors bezárását. Nagy-Britannia kuvaiti követségéről a hét végén két diplomata elutazott Bagdadba; a képviselőket csak két ember maradt. A távozókat azonban az iraki főváros elhagyására már nem kaptak engedélyt. (Reuter)

„A kormányprogram a polgároknak készült”

— mondja a kormánypárti képviselő

A koalíciós Antall-kormány három évre szóló nemzeti megújulási programját szeptember utolsó napjaiban hozta nyilvánosságra. A kormányprogramról két ellenzéki képviselő — a Szegedre látogató Pető Iván (SZDSZ) és Orbán Viktor (Fidesz — véleményét október 2-i számunkban közzétettük. Most Póda Jenő, az MDF országgyűlési képviselőjét kérdeztük.

— Nem lehet véletlen, hogy az MDF, a Független Kisgazdapárt és a Kereszténydemokrata Néppárt alakította kormány az önkormányzati választások előkészületeihez tartozó kampanyi feladatokat a központi hatalom árnyékában gyenge helyi önkormányzatok lesznek...

— Későn, a 100-120 napos túrelmi idő után csak most lett kész a program. Közvetlenül nincs köze az önkormányzati választásokhoz.

— Ez a szöveg mennyiben tér el a tavasszal ismertté vált programvázlatától?

— Szövegszerűen nem vettem össze a két elképzelést, de egy biztos: a korábbi helyzetértékelés most célokkal, intézkedéstervezettel bővült.

— A kormány most közzétett elképzeléseit miért nem vitatta meg a Parlament?

— Az, hogy a kormány hogyan kormányoz, a testület felelősségi körébe tartozik. Hogy ezt jól vagy rosszul teszi, azt a választópolgárok döntenek el négy év múlva. Ezért a kormány programját a Parlamentnek nem kellett megvitatnia, ez a szöveg nem törvénytervezet. Ettől függetlenül szól a kormányprogramról, mert az Országgyűlés megváltozott munkarendje ki-mondja, minden hónap utolsó keddjén interpellációk helyett általános politikai vita lesz, aminek nincs meghatározott kerete. Itt lehet téma a kormányprogram. Minden más időt a törvények alkotására kell fordítanunk.

— Mit tekint a kormányprogram legerőteljesebben,

legjobban kidolgozott részének?

— Az inflációról szóló elképzeléseket röviden, de konkrét formában fogalmazták meg: egy éven belül az importliberalizáció kiterjesztésével a vállalkozóknak konvertibilitást biztosítanak, a harmadik év végére is megfogalmazzák a célt, és az eszközöket: a folyószámlán levő pénz konvertibilis lesz. A legrészletesebben és legjobban kidolgozottnak a privatizálás kérdéskörét tartom.

— Melyik az a terület, amellyel a program kevésbé konkrétan foglalkozik?

— Az oktatás, az egészségügy és a szociális kérdések megoldásának irányát látszik legkevésbé, mert ezek pénzügyes kérdések.

— Külön fejezet szól az „egyházakról”. Mi ennek az indoka?

— Az elmúlt negyven év következményeként meg kell teremteni az egyházak működőképességét. A program az egyházi vagyon viszszaadásának módjait foglalkozik.

— A kormányprogram tartalomjegyzékében a fejezetek sorrendje — gazdaságpolitika, környezet, oktatás, kultúra, népjólét, művelődéspolitika, egyházak, közigazgatás, nemzetbiztonság, külpolitika, jogállam — megegyezik a kormány által felállított fontossági sorrenddel?

— Erre nem tudok válaszolni. Jónagamból elfogadom ezt a súlypontosítást.

— A lehetséges választások második fordulója előtt sokakban felmerül annak lehetősége, hogy az erős

központi hatalom árnyékában gyenge helyi önkormányzatok lesznek...

— Komoly összeütközések várhatók. Ebből a programból jól kiolvasható az üzenet: a kormány legfontosabb és első szempontja a nemzetközi fizetőképesség megőrzése. Ennek két összetevője a külföldi és a belföldi adósságok törlesztése. Az ehhez szükséges pénzt az állam a privatizáció útján szerezheti meg. Ez pedig ellenkezik az önkormányzatok azon érdekelével, hogy az állami tulajdonok jó részét megszerezzék.

Ugyanakkor az ellenzéki politikusok azon fellelkesében, hogy a kormányzat azért nem terjesztette be eddig az önkormányzatokhoz tartozó kerettörvényeket, mert megvárja a választások eredményét, vagyis „fölméri, mekkora lesz az ellenzék ereje”, nem hiszek. Magának ártana a kormány, ha megpróbálna lehetetlenné tenni azokat a városokat, melyek önkormányzati területében az ellenzék dominál. Tudni kell, hogy minden városban potenciális választók élnek.

— Kinek készült ez a kormányprogram?

— Semmiképpen sem szakközigazdászoknak. Azoknak az állampolgároknak szól, akik képet szeretnének kapni a kormány elképzeléseiről. Ez indokolja a közérthető — némely ellenzéki politikus számára mulatságos — fogalmazást.

— Az ellenzéki képviselők mulatságos magániratnak, fogalmazvának nevezték a kormányprogramot. A nemzeti megújulás programját hogyan jellemzi egy mondat a kormánypárti képviselő?

— Jól körvonalazott elképzeléscsomag, ami kiszámítható célokat, konkrét és négy év múlva számonkérhető elképzeléseket tartalmaz.

Újszászi Ilona

„Jaj annak a nemzetnek, melynek a halára emlékezete nincs”

(Folytatás az 1. oldalról.)

sőséges nézeteiről, figyelemztette a parlamentet, hogy Aradon ismét nemzeti ünnep készül. Domokos Géza ekkor elmondta a háznak, miről is van szó, elmondta, a szabadságharc vértanúira emlékezünk, s hogy a tábornokok nem is mind magyarok. Felszólalása heves vitát váltott ki, a Nemzeti Megmentési Front egyik képviselője pártja nevében kérte, hogy tiltsák be ezt a megengedhetetlen ünnepséget. Ekkor következett be, amire rég várunk: a Front tagjai közül egyszerre ketten emelkedtek szólásra, s kikérték maguknak: az ő nevükben ne beszéljen az, aki ezt az ünnepséget be akarja tiltani. Megszólt a Front aradi képviselője is, Márta Tárnea, aki higgadtan elmondta: ezt a megemlékezést minden évben megtartják. Végül aztán elsimult a dolog, de jóleső érzés tudni, hogy ez román képviselők kiállásának köszönhető — mesélte András Imre.

Himnusz, zászló — ne!

Az aradi tizenhármak kivégzésének évfordulóján ezúttal ökumenikus istentisztelet zajlott a vesztőhelyen. 141 év múltán mondott gyászmisét a római katolikus, a református, az evangélikus, a baptista, valamint a szerb ortodox egyház képviselője. A román ortodox egyház — ígérete ellenére — nem küldte el képviselőjét. Az elhangzott beszédekből talán Mózes Árpád evangélikus esperes egy idézete érdemes említésre: „Jaj annak a nemzetnek, melynek a halára emlékezete nincs.” A szertartás végén előbb magyarul az emlékezésre összegyűlt tömeg, majd románul a papok, elimádkozták a Miatyánkot.

Végeláthatatlan sor indult meg ezek után, hogy koszorút tegyen Aulich Lajos, Damjanich János, Dessewffy Arisztid, Kiss Ernő, Kné-zich Károly, Lahner György, Leiningen Westerburg Károly, Nagy-Sándor József, Pöltenberg Ernő, Schweidel József, Török Ignác, Vécsey Károly tábornokok és Lázár Vilmos ezredes emlékművére. Az obeliszket hamarosan teljesen elborító koszorúk, virágok közül a magyar kormány koszorúját Katona Tamás külügyi államtitkár és Rudas Ernő bukaresti nagykövetségünk helyezte el.

Amíg az aradiak ezrei gyászzené hangjai mellett vitték virágaikat, volt idő beszélgetni néhány illusztris emberrel. Szócs Géza, az RMDSZ (Romániai Magyar Demokrata Szövetség) főtitkára, amikor az ünnepségről alkotott véleményéről kérdeztem, csak annyit mondott: várjuk ki a végét.

Csiszter Kálmán, az aradi prefektúra tanácsosa, egyben az RMDSZ megyei szervezete alelnökétől azt kérdeztem: mivel indokolható az előző este a Magyar Televízióban is elhangzott kijelentése, miszerint a magyar Himnusz elnevezésétől s magyar zászlók lengetésétől célszerű tartózkodni az ünneplőknek.

Számos előzetes megbeszélés, s intézőbizottságunk határozata alapján volt felhatalmazásom ezt közölni. A román közvé-

ményt (melyet szélsőséges nacionalista körök igen erősen tudnak befolyásolni), a magyar állam szimbólumainak román területen való megjelenése irritálhatja — erre példa a marosvásárhelyi incidens. Ezért tartottuk szükségesnek hangsúlyozni a megemlékezés gyász jellegét, s föl hívni az ideológusok figyelmét a veszélyekre.

— Konkrétan a magyar Himnusz, s a magyar zászló mellőzésének gondolata kitől származik?

— Nem titok, hogy a prefektus figyelmeztetett erre, aki tudvalegyően a kormány helyi képviselője.

Egész Arad vigyáz

Az ukáz tehát Bukarestből jött, állapítom meg magamban, s az ünnepség végfelé közeledvén, a tömeggel kifelé sodródok. A sok egyenruhás ember között is megakad a szemem egy igen magas beosztású rendőr ruháján. Ion Suceava vezérőrnagy előbb azt mondja Panek kollégámnak, nem nyilatkozik, mert egy aradi újságíró egész mást írt, mint amit ő mondott, ekközben azonban mégis ömlik belőle a szó. Konkrétumot persze nehéz kihúzni belőle.

— Tábornok úr, milyen létszámmal dolgoznak Aradon?

— Nézzen körül, számolja meg!

— Mégis...?

— 560 ezer rendőr van itt. Ennyi Arad megye lakossága — ők vigyáznak egymásra — hangzik az újabb kitérő válasz.

— S hányan jöttek Bukarestből?

— En jöttem csak Bukarestből.

— S akik a külvárosban várakoznak?

— Azok egyszerű rendőriskolások.

— Mindent rendben levőnek talált az ünnepségen?

— Tökéletesen. S amíg itt vagyunk, ez így is lesz. S garantálom, hogy ezentúl rend lesz minden ilyen tüneményen, amit Erdélyben tartanak. Marosvásárhely óta külön ügyosztály vigyáz egyikre is, másikra is.

— Szokatlan, hogy egy tábornok felgyüli az eseményeket...

— Elmúltak azok az idők, amikor íróasztal mellől irányítottunk. Ha már megengedték ezt az összejövetelt, akkor én is itt vagyok, s vigyázunk...

Nem bocsátkozunk vitába azzal kapcsolatosan, hogy a tábornok tüntetésnek nevezte a megemlékezést, örülünk, hogy beszélni hallottuk.

„Barátság”

Ismét a Maros hidján araszolunk, ezernyi ember sorfala között. A városházára megyünk, ahol Katona Tamás a helyi vezetők fogadják Jó lenne, ha minél több román ember számára lenne ismerős az a magyar szó, hogy barátság — mondja külügyi államtitkárunk, s utána megölelik egymást a megye vezetőivel.

Kifelé menet mi is tudunk váltani pár szót Katona Tamással.

— Államtitkár úr! Hogyan értékeli ezt az aradi ünnepséget?

— Boldogok vagyunk, hogy itt voltunk. 1848—49 történéseire kötelesség, de öröm is emlékezni. Felemelő ünnepség volt, hál' Istennek minden provokáció, incidens nélkül. Reméljük, ez megnyugtató mindazokat, akik valamilyen aggodalmat tápláltak a megemlékezéssel kapcsolatban; s így évről évre könnyebb lesz ide jönnünk.

— Mit szól ahhoz, hogy zászlónk és Himnuszunk „nemkívánatos” volt ezen az ünnepségen?

— Nem hiszem, hogy kiessett volna a világ feneke attól, ha elénekeltük a Himnusz, a tiltást különben nem tartom jónak, mert ilyenkor mindig attól kell félni, hogy ha a tilalom ellenére mégis énekelnek valakik, az veszélyesebb. Remélem, idővel természetesek lesznek ezek a jelképek, ahogy természetes lesz az is, hogy a magyar zászló egy nemzethez, s nem pedig egy államhoz való tartozást jelez; s nem szégyen, ha valaki megvallja, hova tartozik.

— Bizonyára ismeri azokat a helyi sajtóvélekedéseket, melyek a 48-as forradalmat románellenes megmozdulásként értékelik.

— Azt hiszem, jó volna, ha az illetők megismerkednének saját hazájuk történelmével. Egyetlen aradi vértanú sem harcolt románok ellen. Tény, hogy 1848—49-ben tragikus atrocitásokra is sor került: magyarok gyilkoltak le románokat, románok gyilkoltak magyarokat. Ezzel azért kell szembenézni, hogy ilyesmi ne ismétlődhesen meg. A történelmet nem letagadni kell, hanem megérteni. Biztos vagyok abban, hogy a román fél is eljut oda, hogy a történelmet ne aktuálpolitikai célokra használja föl.

Mérföldkő? Jelzőkaró?

Már kifelé mennék a gyönyörű aradi városházáról, amikor ismét sikerül szót váltanom Szócs Gézával.

— Amikor az emlékműnél véleményt kérdeztem az ünnepségről, azt mondta: várjuk ki a végét, akkor szokták énekelni a Himnusz. Végül senki nem énekelt. Hogy látja: a magyar Himnusz elnevezése zavart volna itt valakit?

— Ellenkezőleg. Úgy gondolom, a magyar Himnusz elnevezése semmilyen zavart nem okozott volna, sőt megfelelő alkalom lett volna, hogy meggyőződjünk arról: a román embereket nem sérti a Himnuszunk olyan körülmények között, amikor ez nem nemzeti, hanem történelmi jelkép és érték.

A városházáról már a határ felé vesszük utunkat. Milyen volt az aradi ünnepség? — kérdezik majd ott-hon sokan, s én a válaszon gondolkodom. Eszembe jut azon aradiak és nem aradiak véleménye, akik azt mondják: ha félig illegálisan is, de a diktátor-időkben is méltóbban emlékeztek az aradi tizenháromra. S eszembe jut Szócs Géza véleménye is, aki azt mondta: hogy ez az ünneplés ilyen szépen, rendben lezajlott, ha nem is mérföldkő, de legalább jelzőkaró a román-magyar kapcsolatok jobbításának útján.

Balogh Tamás